

Laste vaimse tervise edendamine 2013

Hea ja halb käitumine

Koostaja: Võru Lasteaia Sõleke tervisemeeskond

Teemad

Emotsioonide kirjeldamine, julgus abi küsida, vastutus tegude ja käitumise eest

Taustinformatsioon

Valisime sellise teema, kuna tunnetest arusaamine ja nende väljendamine on lapse emotsionaalses arengus väga oluline. Selleks, et lapsed ka reaalselt teiste tundeid läbi iseenda tunneksid, õpetasime lastele head ja halba käitumist rollimängu kaudu. Rollimäng koos hilisema aruteluga on koostatud CAP-programmi alusel.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ehk eeldatavad tulemused lapsest lähtuvalt:

- laps kirjeldab oma emotsioone ja tundeid;
- laps teab ja julgeb kasutada oma õigust vajadusel küsida abi;
- laps mõistab, et ta vastutab oma tegude ja käitumise eest.

Osalejate vanus ja arv

6–7 eluaastat, 24 last.

Läbiviidud tegevuste kirjeldus ja läbiviimise metoodika ning integreeritus teiste õppe- ja kasvatustegevuste valdkondadega

Õppetegevus teemal „Hea ja halb käitumine“

Vahendid:

- liiv;
- ämbrid;
- liivavormid;
- kühvlid;

- punased ja rohelised ringid, kuhu peale on kirjutatud numbrimärgid 1–12 (kõiki numbreid topelt, kokku 24 ringi);
- rõõmsad ja kurvad näod.

Tegevuse käik

Sissejuhatus

Õpetaja abi mängib rollimängus kiusajat last ja õpetaja mängib last, keda kiusatakse. Eelnevalt on lastele lahti seletatud mõiste „rollimäng“.

Õpetaja: „Me mängime teile ühe rollimängu, kus mina mängin, et olen teie rühma poiss Mart. Mart on kuueaastane ja ta käib teie rühmas Sõlekese lasteaias. On esmaspäeva hommik ja Mart läheb lasteaeda. Lasteaias on ära olnud mängutunnid ja on aeg minna õue. Mart kohtub seal Tõnuga, kes tuleb tema juurde ja nad räägivad omavahel. Teie vaadake ja kuulake, mis juhtub.“

Rollimäng

Tõnu: „Kuule, Mart, mida sa teed?“

Mart: „Liivalossi ehitan.“

Tõnu: „Tule siia, Mart! Tule siia! Mis sul seal taskus on?“

Mart: „Mul pole midagi taskus.“

Tõnu: „On ikka küll, Mart! Sul on seal kommid. Anna siia! Ma tahan neid endale.“

Mart: „Mul ei ole...“

Tõnu: „Ma ütlesin sulle, et kommid siia! Kohe! Oota, neid on vähe, anna kõik siia! Nüüd kuula mind hoolega. Teeme sinuga kaupa. Ma tulen iga päev siia ja sa annad oma kommid siia. Said aru?“

Mart: „Jah.“

Tõnu: (lööb jalaga liivalossi katki) „Nüüd ehita edasi oma titekate liivalossi!“

Arutelu

Õpetaja:

„Mis te arvate, mis tunne oli Martil?“

„Kas Tõnu tundis ennast hästi? Kas see on õige viis ennast hästi tunda? Miks ei ole?“

„Mis sa arvad, mida Mart oleks tahtnud Tõnuga teha? Kui paljud teist tahaksid Tõnule salaja tuupi teha?“

„Kes oskab öelda, miks pole Mardil õigust Tõnule tuupi teha? Kas te tahate olla samasugused nagu Tõnu?“

„Nüüd teeme nii, et kõik lapsed saavad liivalossi ehitada ja kui liivaloss on ehitatud, siis lõhub teine laps selle ära. Vaatame, mis tundeid see teis tekitab.“

Gruppideks jaotamine

Rühm tehakse pooleks. Gruppidesse jagatakse punaste ja roheliste ringide järgi. Punased lähevad koos õpetajaga liivakasti ja rohelised koos õpetaja abiga teise liivakasti. Iga laps ehitab liivakastis endale liivalossi. Kui liivalossid on valmis, siis iga laps vaatab oma ringi peal olevat numbrimärki. Kõik punased lähevad roheliste liivakasti ümber ja õpetaja suunab kaks–kolm last korraga vastavalt numbrimärgile samasuguse numbrimärgiga paarilise juurde. Näiteks punane üks läheb rohelise ühe juurde ja punane kaks läheb rohelise kahe juurde. Õpetaja märguandel lõhuvad punased roheliste liivalossid. Seejärel kordub tegevus vastupidi.

Arutelu

„Meie tahame, et Mart ei muutuks samasuguseks nagu Tõnu. Kui me läheme Tõnule tuupi tegema, siis me oleme samasugused nagu Tõnu.“

„Kas Tõnul on õigus sel viisil endale komme nõuda? Kui Mart enam liivakasti mängima ei lähe, kas ta siis ei karda Tõnut? Kas Mardil pole õigust liivakastis mängida?“

„Mida saaks Mart teha või öelda, et ta ei peaks Tõnut kartma ja et tema kommid alles jääks?“

„„Ei“ on üks kindel, tugev ja sõltumatu sõna.“

„Aga mis siis, kui Mart kardab ise „ei“ öelda? Kas ta võib mõne sõbra endale appi kutsuda?“

„Muidugi, kaks inimest saavad teineteise eest välja astuda.“

„Mida veel Mart teha saaks? Kellele ta juhtunust rääkida võiks? Kui ta räägiks vanematele või õpetajatele, kas ta oleks siis kitupunn? Kui Mart läheb õpetajale rääkima selleks, et Tõnu saaks pahandada, siis on ta kitupunn. Aga, kui ta läheb selleks, et endale abi saada, siis ta ei ole kitupunn. Inimesel on alati õigus abi küsida!“

Mäng

„Lapse emotsionaalne arendamine“, Kairi Ennok, lk 83

Tujumäng „Täna ma tundsin...“

Vanus: alates 4. eluaastast

Vahendid: väike kelluke, tujumärgid õpetaja valikul ja kaanega karbik, millesse need mahuvad

Eesmärgid:

- laps tunneb ja nimetab emotsioone;
- laps seostab emotsioone neid tekitavate olukordadega;
- laps kirjeldab emotsioonidega seotud olukordi.

Tegevuse käik:

Lapsed istuvad koos õpetajaga ringis. Ringis käib käest kätte tujumärkide karp. Õpetaja paneb silmad kinni, et ta ei näeks, kelle käes hetkel karp on, ja natukese aja pärast helistab kellukest. Laps, kelle käes sel hetkel on tujumärkidega karp, avab karbi ja võtab sellest ühe tujumärgi. Laps näitab märki teistele, matkib näoilmet ja ütleb, millist näoilmet see väljendab. Ta räägib, kas ja mille pärast on tema täna (või mõnel teisel päeval) seda tunnet tundnud. Seejärel paneb ta märgi karpi tagasi. Õpetaja suleb silmad, karp liigub käest kätte, kuni õpetaja kellukest helistab. Järgmine laps saab võimaluse märki valida ja rääkida.

Käeline tegevus

Vahendid:

- omal valikul muusika, mis iseloomustab tegevust;
- ajaleht;
- kriidid/pastellid;
- takunöör/lõng;
- valge paber.

Pahapusa tegemine

- Vali muusika, mis aitab halba tunnet endast välja saata.
 1. Värvide ajaleht tumedates toonides.
 2. Kortsuta ja keri nööri ümber.

„Pakime pahad tunded ja viskame ära! Nüüd on pahapusa läinud!“

- Vali muusika, mis loob või aitab väljendada rõõmsat tuju.
 1. Värvide valge paber heledates, rõõmsates toonides.
 2. Kortsuta sellest selline kera või kujund, mis sulle meeldib.

„Riputame värvilised rõõmupallid üles, et hea tuju oleks terve päev meiega!“

Tulemusi saab hinnata vaatluse põhjal. Kui laps märkab halba käitumist ning julgeb ja oskab abi küsida või sekkuda, on see tulemus hea. Laps saab aru, et tema või kaaslase negatiivsel käitumisel on omad tagajärjed.

Kasutatud materjal

Ennok, K. (2012). Lapse emotsionaalne arendamine: tunde kasvatust toetavad praktilised tegevused ja mängud: metoodiline abimaterjal lasteaiaõpetajatele ja õpetajakoolituse tudengitele. Tartu: Atlex.

Meier, E., Parksepp, M. Koolitusmaterjalid (Rollimäng „Laps vastakuti kiusliku lapsega“ ning küsimused pärast rollimängu).